

Sygn.akt III AUa 413/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Sławomir Bagiński

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 września 2019 r. w B.

sprawy z odwołania W. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji wnioskodawcy W. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 maja 2019 r. sygn. akt IV U 1311/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od W. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Sławomir Bagiński SSA Alicja Sołowińska SSA Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt: III AUa 413/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 14 września 2018 r. odmówił W. P. prawa do emerytury pomostowej na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U.2017.664).

W odwołaniu od powyższej decyzji W. P. domagał się jej uchylenia i przyznania mu prawa do wnioskowanego świadczenia. Podniósł, że wbrew ocenie ZUS pracował jako traktorzysta w PGR nie tylko w polu, ale także wykonywał prace transportowe po drogach publicznych takie jak: dowożenie dzieci do szkoły, rozładunek wagonów ze stacji kolejowej, czy przejazdy po drogach na pola odległe od siedziby gospodarstwa rolnego. W załączeniu przedłożył sprostowane świadectwo pracy z Zakładu Usług (...).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że skarżący nie spełnił przesłanek przewidzianych w art. 4 w związku z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy wyjaśnił, że

ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach, lecz jedynie 6 lat, 7 miesięcy i 12 dni takiej pracy oraz przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (dalej ustawa pomostowa) lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r. oddalił odwołanie W. P. (w pkt. I) oraz zasądził od odwołującego na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (w pkt. II).

Sąd ten ustalił, że W. P. urodził się (...) Przebieg jego aktywności zawodowej w latach 1973- 2018, mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy był następujący:

- od 28 stycznia 1981 r. do 12 maja 1982 r. pracował w charakterze traktorzysty w Przedsiębiorstwie Rolnym Skarbu Państwa Zakładzie Rolnym w R. (k – 22, plik-II akt ZUS), z tytułu którego otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 4 kwietnia 1997 r.

- od 17 maja 1982 r. do 31 października 1994 r. pracował na stanowisku traktorzysty w Gospodarstwie Rolnym w M. (k - 25, plik-II akt ZUS),

- od 1 stycznia 2006 r. do 10 sierpnia 2006 r. na stanowisku kierowcy ciągnika-zrywkarza w Zakładzie Usług (...) w S. (k- 40, plik-II ZUS),

- od 4 września 2006 r. do 31 października 2011 r. pracował w Urzędzie Gminy w D. na stanowisku kierowcy autobusu, z tytułu którego otrzymał świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 25 maja 2017 r. (k- 43, plik-II akt ZUS).

W dniu 27 lipca 2018 r. złożył do ZUS wnioski o emeryturę pomostową. W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił 42 lata, 8 miesięcy i 10 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Zakład zakwestionował pracę wnioskodawcy w szczególnych warunkach w okresie od 28 stycznia 1981 r. do 12 maja 1982 r. w Zakładzie Rolnym w R. i od 17 maja 1982 r. do 31 października 1994 r. w Gospodarstwie Rolnym w M. wskazując, że odwołujący wykonywał w nich prace polowe, co nie może być potraktowane tak, jak okresy pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych zatrudnionych w transporcie. Ponadto nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 1 stycznia 2006 r. do 10 sierpnia 2006 r. w Zakładzie Usług (...), gdyż wystawione za ten okres świadectwo pracy nie spełniało wymogów formalnych oraz od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2018 r. w (...) S. W., gdyż pracodawca nie dokonał zgłoszenia ubezpieczonego do ZUS zgodnie z art. 38 ustawy o emeryturach pomostowych jako pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach.

W. P. ukończył (...) Szkołę Budowlaną w O. dla Pracujących w 1975 r. w zawodzie cieśli budowlanego, po czym od 19 października 1976 r. rozpoczął pracę w charakterze traktorzysty. Od dnia 17 maja 1982 r. do 31 października 1994 r. odwołujący był zatrudniony w Kombinacie Rolnym (...) Zakład Rolny (ZR) w M.. Zgodnie z dokumentacją zawartą w aktach osobowych pochodzących z tego przedsiębiorstwa, przebieg pracy wnioskodawcy według angaży obejmował powyższy okres zatrudnienia na stanowisku traktorzysty. W okresie poprzedzającym pracę w ZR M., to jest od dnia 28 stycznia 1981 do 12 maja 1982 r., odwołujący był również zatrudniony w charakterze traktorzysty w ZR w R.. Zakład (...) wchodził w skład (...). Gospodarstwo posiadało ok. 1500 ha ogólnego areálu, z czego ponad 1000 ha zajmowały ziemię orne. Produkcja rolna obejmowała hodowlę krów i świń, których było ok. 3 tys. w 5-ciu chlewniach oraz ok. 100 sztuk bydła i ok. 200 młodego bydła w jednej oborze. Zakład posiadał również mieszalnię i suszarnię pasz. Prace były codziennie zlecane przez brygadzystę, który wyznaczał traktorzystów do poszczególnych zadań.

Skarżący jako młody traktorzysta przez okres dwóch miesięcy w roku uczestniczył w pracach polowych ciągnikiem. Wówczas np. przy orce (od października do listopada) zakładał plug do ciągnika i orał pole. Po czym w pozostałych miesiącach roku kalendarzowego wykonywał prace transportowe w zakładzie. Dotyczyło to przede wszystkim wywozu zboża (odbiór z kombajnu), rozwożenia zielonek z pola (od maja do października) oraz paszy z mieszalni (w okresie zimowym). Wówczas jeździł na odległość od kilku do kilkunastu kilometrów. Powyższy dystans pokonywał kilka, a

nawet kilkanaście razy dziennie. Zakład zatrudniał ok. 20-30 traktorzystów, a jego park maszynowy obejmował ok. 17 ciągników.

W. P. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2019 r. oświadczył, że od 2003 r. pracuje jako kierowca autobusu.

Sąd Okręgowy powołał treść art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018.1924), który określa przesłanki otrzymania emerytury pomostowej oraz art. 49 cyt. ustawy, który określa dodatkowe przesłanki dla osoby, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd wskazał, że wykaz prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze określają załączniki nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, a definicję tych prac zawiera art. 3 ust. 1 i ust. 3 ww. ustawy.

Sąd Okręgowy powołując się na ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego i sądów powszechnych wskazał, że osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować, jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Analiza cyt. przepisu art. 49 prowadzi do wniosku, że w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadzono wymaganie, aby wnioskodawca spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował zatrudnienie W. P. w szczególnych warunkach. W ocenie organu rentowego nie udokumentował on 15-letniego okresu takiej pracy, lecz 6 lat, 7 miesięcy i 12 dni. Odwołujący domagał się doliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w charakterze traktorzysty w latach 1981-1994, kiedy to ciągnikiem wykonywał prace polowe oraz w transporcie. Do kategorii prac w szczególnych warunkach – wymienionych w wykazie A, w dziale VIII, poz. 3 w transporcie i łączności, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.) należą prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.

Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi (branży) gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Nie można więc przyjąć, że istotny dla stwierdzenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie rodzaj tej pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki. Biorąc pod uwagę treść art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości psychofizycznej dla zdrowia ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, należy przede wszystkim stwierdzić (ustalić i ocenić), czy konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym dziale przemysłu (gospodarki) jest umiejscowione. Jeżeli bowiem uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia konkretnej pracy wynika właśnie z jej

branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale gospodarki. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości lub uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest ona wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu (gospodarki). Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), zaś prace w narażeniu na te czynniki powinny być wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu. Prace kierowcy ciągnika w transporcie i w rolnictwie - mimo podobieństw - nie są tożsame, a w konsekwencji różny jest stopień narażenia osób wykonujących te prace na ekspozycję czynników szkodliwych dla zdrowia w obydwu wymienionych branżach. Prace kierowców ciągników lub kombajnów wymienione zostały w dziale VIII wykazu A dotyczącym prac „w transporcie i łączności”, a nie w dziale X obejmującym prace „w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”. Nie ma przesłanek, aby zakładać, że wykonywanie prac na wskazanych stanowiskach - niezależnie od branży, w której praca jest wykonywana - związane jest z taką samą szkodliwością i uciążliwością pozwalającą na zaliczenie tego okresu jako uprawniającego do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Umieszczenie stanowiska kierowcy ciągnika w dziale VIII - „w transporcie i łączności” łączy szkodliwość tej pracy nie z samym faktem prowadzenia takiego pojazdu, lecz z faktem jego prowadzenia przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i obciążeń psychofizycznych, których nie ma - jak uznał ustawodawca - przy wykonywaniu prac na wskazanych stanowiskach w rolnictwie, gdzie dominują prace polowe. Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. siew, orze, nawozi, spulchnia glebę, wykonuje opryski itp.).

W ocenie Sądu, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, brak było podstaw prawnych do zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania skarżącemu prawa do emerytury pomostowej. W. P. bez wątpienia posiada wieloletni, bo ponad 42-letni staż pracowniczy, jednak mimo to nie legitymuje się 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu analiza drogi zawodowej odwołującego przeprowadzona na tle zgromadzonych w sprawie akt emerytalnych ZUS, akt osobowych wnioskodawcy, których Sąd zażądał z PGR w S. ZR M. na potrzeby niniejszego postępowania oraz zeznań świadków: A. B., B. R. i A. K., jednoznacznie wskazuje, że w spornym okresie zatrudnienia w charakterze traktorzysty, to jest w latach 1981-1994 wykonywał on rolnicze prace polowe oraz transportowe. Zatem nie ma podstaw aby uznać, że w wymienionym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy świadczył on prace w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego zatrudnionego w transporcie.

Odnosząc się do zatrudnienia W. P. w Urzędzie Gminy w D. na stanowisku kierowcy autobusu, Sąd wskazał, że załącznik nr 2 do ustawy wymienia co prawda w pozycji nr 8 prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym, jednakże odwołujący powyższej pracy nie świadczył w transporcie publicznym, np. jako kierowca autobusu w miejskim przedsiębiorstwie komunikacji.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, odwołujący nie wykonywał więc również po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, nie spełniając tym samym przesłanki wymienionej w art. 4 pkt 6 oraz w myśl art. 49 nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z tych powodów Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył W. P.. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił Sądowi I instancji:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez przyjęcie, że praca wykonywana przez skarżącego w okresie od 1981 do 1982 i od 1982 do 1994 roku w Zakładzie Rolnym w R. i w PGR S. ZR M. w charakterze traktorzysty, kiedy to wykonywał jako kierowca ciągnika prace polowe i prace w transporcie nie była pracą w warunkach szczególnych, ponieważ nie wykonywał tej pracy tylko w transporcie publicznym, a także że taką pracą nie była praca, którą wykonywał jako kierowca autobusu w Urzędzie Gminy w D. w okresie po 31 grudnia 2008 r., bo nie świadczył takiej pracy w transporcie publicznym,

2. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i zastosowanie, a w szczególności art. 32 ust. 2 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach FUS oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Rady Ministrów z 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze a także art. 3 ust. 1 i 3 oraz art. 4 w zw. z art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych przez przyjęcie, że skarżącemu nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Jednym z warunków skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 ustawy, jest wykazanie co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31 grudnia 2008 r. (czyli od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych).

W sprawie nie było sporne, iż W. P. spełnia przesłanki określone w art. 4 pkt 1), 3), 4), 7) oraz w 6) tj., że wykonywał po dniu 31 grudnia 2008 r. prace o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Organ rentowy, jak wynika z zaskarżonej decyzji, uwzględnił jako prace w szczególnych warunkach zatrudnienie przypadające w okresie od 4 września 2006 r. do 31 października 2011., od 1 października 2015 r. do 30 czerwca 2016 r., od 9 lutego 2017 r. do 30 czerwca 2017 r. oraz od 1 września 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. (z wyłączeniem zwolnień lekarskich), tj. łącznie 6 lat, 7 miesięcy i 12 dni.

Skoro, czego nie kwestionował organ rentowy, wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 1 stycznia 2009 r., to podstawę prawną przyznania wnioskodawcy świadczenia może stanowić wyłącznie przepis art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Spór w sprawie ograniczał się do ustalenia czy odwołujący przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a jeśli tak, to czy legitymuje się okresem pracy takiej pracy wynoszącym co najmniej 15 lat (w ocenie organu rentowego odwołujący wykazał jedynie 6 lat, 7 miesięcy i 12 dni okresów pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze).

Przypomnieć należy, że W. P. wskazywał jako okresy pracy w szczególnych warunkach przypadające przed 1 stycznia 1999 r. następujące okresy zatrudnienia na stanowiskach traktorzysty:

1. od 28 stycznia 1981 r. do 12 maja 1982 r. w Przedsiębiorstwie Rolnym Skarbu Państwa Zakładzie Rolnym w R.,
2. od 17 maja 1982 r. do 31 października 1994 r. w Kombinacie Rolnym (...) Zakład Rolny (ZR) w M..

Odnosząc się do tych okresów zatrudnienia Sąd Apelacyjny w całości podzielił stanowisko Sądu I instancji, iż powyższe okresy pracy wnioskodawcy na stanowisku traktorzysty nie są okresami pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu działu VIII pkt 3 wykazu A stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z dnia 18 lutego 1983 r.). Stosownie do zapisu pkt 3 działu VIII wykazu A jako prace w szczególnych warunkach uznawane są prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych w dziale Transport i łączność. Oznacza to, że nie każda praca na stanowisku traktorzysty jest pracą w szczególnych warunkach, ale tylko praca traktorzysty w transporcie i łączności.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, że zakłady pracy, w których pracował odwołujący, były gospodarstwami rolnymi prowadzącymi produkcję rolną. Zakład Rolny w M. obejmował ok. 1500 ha ogólnego arealu, z czego ponad 1000 ha zajmowały grunty orne. Produkcja rolna obejmowała również hodowlę krów i świń, których było około 3000 sztuk w pięciu chlewniach oraz około 100 sztuk bydła i około 200 sztuk młodego bydła w jednej oborze. Zakład posiadał również mieszalnię i suszarnię pasz oraz gorzelnię. Zatrudniał ok. 20-30 traktorzystów, a jego park maszynowy obejmował około 17 ciągników.

Praca odwołującego jako traktorzysty, co potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie A. B., B. R. i A. K., polegała na wykonywaniu prac związanych z rozwożeniem zboża, suszu, zielonek z pola oraz pasz z mieszalni, a także wykonywaniu prac polowych (np. orek, siewów, żniw). Prace były codziennie zlecane przez brygadzystę, który wyznaczał traktorzystów do poszczególnych zadań. Wykonywanie przez odwołującego przy użyciu traktora prac polowych nie może być traktowane w zakresie uprawnień emerytalnych tak, jak okresy pracy kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych zatrudnionych w transporcie.

Stąd też słusznie Sąd Okręgowy podkreślił, powołując się na utrwalone orzecznictwo, że uwzględnienie w wykazie A, dziale VIII pod poz. 3 prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Praca traktorzysty nie zawsze jest pracą „w transporcie”, a w szczególności, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. siewy, orze, nawozi, spulchnia glebę, wykonuje opryski itp.). Wykonywanie pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych skutkować musi odmową zakwalifikowania tej pracy jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, ponieważ pomimo podobieństw tych stanowisk, stopień narażenia osób wykonujących te prace na ekspozycję czynników szkodliwych dla zdrowia w obydwu wymienionych branżach, jest różny.

W rozpoznawanej sprawie nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca był zatrudniony w spornym okresie w przedsiębiorstwach stanowiących gospodarstwa rolne, a zatem w zakładach, które nie funkcjonowały w branży transportowej, lecz rolniczej, bowiem podstawowym ich celem było uprawa gruntów, hodowla zwierząt. O ile w przypadku przedsiębiorstw transportowych przewozy stanowią przedmiot ich działalności i są świadczone w sposób ciągły przy użyciu pojazdów przeznaczonych do poruszania się po drogach publicznych, o tyle sposób wykorzystywania

ciągników przez gospodarstwa rolne z uwagi na specyfikę wykonywania przez nie prac jest odmienny. Do prac rolniczych, nie do prac w transporcie zalicza się dokonywanie wszelkich prac polowych takie jak opryski, sianie nawozów, bronowanie, sianokosy, zwózkę słomy czy siana. Jak trafnie zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z 31 sierpnia 2017 r. (III UK 185/16) szkodliwość (uciążliwość) pracy nie powstaje w związku z samym faktem prowadzenia ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych, lecz z faktem prowadzenia ich przy uwzględnieniu specyfiki pracy w transporcie i obciążeń psychofizycznych. Stąd nie można utożsamiać warunków, w jakich wykonywane są prace w transporcie, z warunkami towarzyszącymi pracom polowym zwłaszcza że prace te nie są pracami transportowymi (nie polegają na przewozie ludzi i ładunków), lecz typowymi pracami w rolnictwie polegającymi na orce, siewie, nawożeniu i zbiorach płodów rolnych z użyciem przypiętych do traktora maszyn rolniczych realizowanymi poza drogami publicznymi, a przez to bez narażenia na zagrożenia charakterystyczne dla ruchu drogowego. Nawet jeżeli wnioskodawca w miarę potrzeb wykonywał transport płodów rolnych, np. z pól do pomieszczeń gospodarczych, to nie można przyjąć, że prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a jest to warunek zaliczenia tych prac jako wykonywanych w warunkach szczególnych.

Z tych względów należało podzielić ustalenia Sądu Okręgowego, iż odwołujący nie wykonywał w spornych okresach, stale i w pełnym wymiarze czasu, pracy w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego zatrudnionego w transporcie. Dokonując oceny dowodów w tym zakresie Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i w konsekwencji prawidłowo zastosował prawo materialne, tj. art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018 poz. 265).

Dorota Elżbieta Zarzecka Alicja Sołowińska Sławomir Bagiński